

HIGHER EDUCATION IN TERMS OF INTERDISCIPLINARY AND MULTIDISCIPLINARY: ANALYSIS OF THE PROBLEM

V. D. Bialyk

Abstract. *The article dwells on the problems of interdisciplinarity and multidisciplinary in higher schools of Ukraine as key aspects of the development of the academic university education nowadays.*

Interdisciplinarity is considered to be the application and integration of two or more disciplines resulting in the holistic knowledge and possible emergence of a new discipline, meanwhile multidisciplinary embraces the coexistence of several disciplines.

The implementation of the principles of interdisciplinarity and multidisciplinary of training process for the students majoring in “Linguistic Support of Cybersecurity” at the Department of Communicative Linguistics and Translation of Chernivtsi National University has been analyzed.

The curriculum envisages the training of students where the arts subjects are combined with those of science. The arts disciplines are taught in addition to the science ones with the multidisciplinary approach, while with the interdisciplinary approach the integration of the arts and science disciplines is observed. In the first case the science subjects are supplemented with foreign language training, and in the second case the arts disciplines are transformed into arts and science ones.

This approach in higher education process enables a student to master not only the necessary amount of knowledge but also competences which will make a student more flexible and adapted to the globalized and changeable labor market.

Keywords: *higher education, interdisciplinarity, multidisciplinary, department of communicative linguistics and translation, linguistic support, cybersecurity*

УДК 378:81

ПРОБЛЕМНО-КОМУНІКАТИВНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «АНГЛІЙСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

О.В. ІВАНОВА, кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail:ok.ko176@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1439-7996

Анотація. *Стаття присвячена актуальній темі застосування проблемного підходу в процесі викладання англійської мови за професійним спрямуванням студентам закладів вищої освіти. Автор аналізує стан проблеми результативного вивчення професійної англійської мови методистами й психологами й на підставі отриманих результатів пропонує перевірку ефективності застосування проблемно-комунікативних завдань зі студентами технічних спеціальностей на заняттях із «Англійської мови за професійним спрямуванням». Дослідницька діяльність студентів впливає на їхню мотивацію й активність: залучення їх до самостійної пошукової роботи, оволодіння новими видами діяльності, створення проблемних ситуацій. У статті наводяться приклади таких завдань і описується доцільність їх уживання та результати застосування. Автор доходить висновку, що саме такі складові комунікативної методики вивчення іноземної мови із використанням проблемних завдань сприяють виробленню в студентів автоматизму, що забезпечує їм швидкість, гнучкість, стійкість й низький рівень*

напруження в процесі іншомовної комунікації й подальшій професійній діяльності. Перспективами дослідження визначено навчання фахової й наукової іноземної мови на основі комунікативної методики в поєднанні з методом проектної роботи й новітніх інформаційних технологій.

Ключові слова: комунікативна методика, проблемні завдання, фахова англійська мова, студенти, технічні спеціальності

Актуальність. Знання фахової англійської мови в сучасному суспільстві стають життєвою необхідністю для становлення й кар'єрного зростання фахівця будь-якої галузі. Відповідно до нових стандартів вищої освіти України до загальних компетентностей майбутнього фахівця належать: здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел і здатність спілкуватися іноземною мовою в професійній (науково-технічній) діяльності, а як відомо мінімум 50 % необхідної інформації з галузі у глобальній мережі Інтернет подано англійською мовою, тож потреба у володінні іноземною мовою для студента є беззаперечною. Зростання освітнього і професійного значення володіння фаховою іноземною мовою дає змогу предмету «Англійська мова за професійним спрямуванням» посісти належне місце серед дисциплін, що вивчаються у закладах вищої освіти. Та, зважаючи на те, що нове покоління вимагає нових підходів, методів і форм у подачі знань, викладачі ставлять собі за мету шукати ефективні шляхи навчання іноземної мови, для швидкого й оптимального засвоєння її студентами. Тож актуальність обраної теми є беззаперечною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методисти неодноразово порушували питання шляхів ефективного засвоєння іноземної мови студентами, використовуючи при цьому різні підходи й методи навчання. Так, О. Комаровою [4] вивчалися шляхи оптимізації вивчення лексичних одиниць зі студентами немовних спеціальностей, О. Карпенко розкрито особливості застосування особистісно-орієнтованого навчання з англійської мови з метою інтенсифікації навчання [3], Н. Яременко розглядає й узагальнює шляхи інтенсифікації викладання іноземної (англійської мови) студентам немовних факультетів [7, с.17], К. Якушко досліджує методика формування іншомовного спілкування майбутніх інженерів із використанням ресурсів авторського електронного курсу професійно-орієнтованої англійської мови механіко-транспортного спрямування [6, с.468].

Окрім застосування й апробації різних методів і підходів до вивчення іноземної мови, необхідно брати до уваги й психологічний аспект, що включає особливості мислення студентів тих чи тих спеціальностей, їхню мотивацію до вивчення іноземних мов (Т. Гончаренко), а також психологічні й педагогічні стратегії подолання тривожності в студентів, які намагаються висловлюватися іноземною мовою, спробі вести діалог з носієм мови з фахових питань, що будуються за твердженням С. Цимбал на засадах спеціальних тренувальних вправ на заняттях з іноземної мови, кооперації й взаємодопомозі, що сприятиме розвитку в студентів самовпевненості й самореалізації [8, с. 102].

Узагальнюючи усі дослідження й беручи до уваги психолого-педагогічний аспект вивчення іноземної мови, ми розглядаємо ефективність і доцільність застосування проблемно-комунікативних завдань на заняттях з «Англійської мови за професійним спрямуванням» для студентів технічних спеціальностей.

Метою статті є аналіз пошуку шляхів ефективного й глибокого вивчення професійної англійської мови студентами будь-яких спеціальностей, у тому числі й технічних.

Виклад основного матеріалу. Студентам технічних спеціальностей притаманні аналітичне мислення, здатність абстрагувати, узагальнювати і

систематизувати сприйняту інформацію, вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Особливу для студентів технічних спеціальностей схильність до самостійних рішень логічних задач доречно застосовувати в навчальному процесі з іноземної (англійської) мови за професійним спрямуванням, надаючи їм ознак проблемності.

Основна галузь застосування проблемного підходу – мовленнєва діяльність студентів, спрямована на активізацію пізнавального інтересу, який у свою чергу потребує використання різних методів, способів, форм навчання, що сприяють проявам активності й самостійності майбутніх фахівців. На заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів-інженерів це можуть бути ситуації, в яких вони повинні відстоювати свою думку, наводити на її захист аргументи, докази, використовуючи набуті знання; ставити запитання викладачеві з метою з'ясування незрозумілого, неусвідомленого, заглиблюватися у процес навчання; ділитися власними знаннями з іншими; рецензувати відповіді однокласників, вносити творчі корективи, давати поради; знаходити не єдину відповідь, а декілька самостійних; здійснювати самоперевірку, аналізувати власні практичні й пізнавальні дії.

На організацію активності впливає й дослідницька діяльність студентів: залучення їх до самостійної пошукової роботи, оволодіння новими видами діяльності, створення проблемних ситуацій. Для удосконалення мовленнєвих умінь та навичок студентів необхідна система завдань і вправ, спрямованих на розвиток творчих здібностей, що передбачають змогу керуватися зразком (пасивна діяльність), вибрати один із декількох запропонованих варіантів (активно-наслідувальна діяльність), створювати щось власне, нове (творча діяльність). Мовленнєві завдання бувають різних видів: аналітичного, аналітико-мовленнєвого (завдання на перебудову, переклад готового тексту з його аналізом), створення власних висловлювань за аналогом; створення власного висловлювання (тексту). Ці завдання лежать в основі системи, спрямованої на орієнтацію послідовності формування мовленнєвих умінь – від аналізу до побудови власного висловлювання.

Активність і самостійність зорієнтовані на користування студентами текстами як дидактичним засобом навчання та спілкування, що забезпечує комплексне формування комунікативних умінь; реалізує потребу передачі думок і почуттів за допомогою тексту. Ця робота передбачає розробку мовленнєвих завдань проблемно-комунікативного характеру, спрямованих на вдосконалення вмінь зіставляти, оцінювати й формулювати власне висловлювання. Знання при цьому засвоюються не в готовому вигляді, а в процесі самостійної розумової діяльності студента, вони стають власним досягненням і дозволяють здійснювати творчу діяльність, мотивом якої є пізнавальний інтерес.

Існують різні прийоми і способи для надання практиці іноземного мовлення проблемного характеру. Один із них – проблемне інформативне читання. Так, наприклад, у процесі засвоєння на механічному факультеті теми «Транспорт України» доречно винести на обговорення питання: «Які територіальні й економічні фактори зумовлюють ключову роль автомобільного транспорту в загальній транспортній системі нашої країни?» Проблема бесіда може бути організована при роботі в парах або мікрогрупах.

Тема ж для монологічного повідомлення передає проблемну ситуацію і способи її вирішення будуть відрізнятися у різних студентів (наприклад, «Розкажіть, яким видом транспорту ви бажаєте подорожувати, і в чому ви вбачаєте його переваги»).

Проблемний підхід є одним із найбільш ефективних засобів формування мовленнєвих умінь і навичок, у результаті застосування якого:

1) навчальна мовленнєва діяльність починає якомога більше імітувати реальне мовленнєве спілкування;

2) забезпечується максимальне урахування вікових та індивідуальних особливостей і можливостей студентів, а також їхні інтереси, зростає позитивна мотивація до вивчення іноземної мови;

3) іноземна мова на заняттях виступає в своїй основній функції – засобу передачі нової інформації [5, с.12].

Способи і прийоми навчання призначені впливати на емоції студентів, сферу їхніх інтересів, сприяти проявам особистого ставлення до того, що говориться чи сприймається.

Комунікативно-мовленнєве спрямування породжується з самої природи мови як засобу спілкування. Це реалізується так, щоб досягти розуміння та спілкування студентами фаховою англійською мовою. Для отримання цього завдання діяльність викладача зосереджена на практичній мовленнєвій діяльності, у результаті якої студенти навчаються вільно будувати власні висловлювання іноземною мовою. Таке розв'язання комунікативних завдань забезпечує формування умінь і навичок у різних видах мовленнєвої діяльності. Отже, на кожному етапі навчання іноземної професійної мови у вищому закладі освіти повинна бути велика кількість мовленнєвих вправ для практичного оволодіння мовою. Адже, коли необхідно чомусь навчити, найголовніше й найскладніше – пробудити інтерес до того, чому навчаєш, а потім підтримувати зацікавленість протягом усього періоду навчання.

Так, при вивченні теми «**Land transport**» можна запропонувати такі види проблемно-мовленнєвих завдань:

Топіс «**The museum of Land Transport**»

The authorities in your region have decided to open a museum of land transport. Now you have the opportunity to describe your own project. Present information on:

- 1) the city in which the museum should be situated;
- 2) the building it will be housed in;
- 3) the types of land transport which should be included in the exhibition;
- 4) the vehicles of the past which will be shown in the museum;
- 5) the vehicles of the present which will be shown in the museum;
- 6) transport engineers and scientists whose portraits should be exhibited;
- 7) people who will visit the museum;
- 8) why do you think the museum of land transport will be popular.

Під час засвоєння теми «**Travelling**» пропонується дописати речення, вживаючи модальні дієслова (should, shouldn't, must, mustn't) та продовжити список порад «**Advice to Tourists**».

We want you to enjoy your holiday. Please, read this information and follow the advice. Add your own propositions and continue the list.

1.walk along dark streets at night.
2.stay where there are lots of people.
3.only carry enough money for that day.
4.wear expensive jewelers or watches.
5.leave valuables in the hotel safe.
6.carry a camera over your shoulder.
7.keep all your money in the same bag or pocket.
8.remember that your passport and tickets are valuable.

Також можна запропонувати дискусію: the first cars appeared on the roads at the end of the 19th century. Nowadays there are a lot of cars in the streets. In some towns/cities it is very difficult to find parking. We can't imagine life without a car. At the same time driving a car causes a lot of problems. So, is the car our friend or enemy? Discuss the problems in groups of 3-5 students in order to make a decision.

Ігрові форми навчання є пошуковими, оскільки ставлять студентів перед необхідністю самостійно знаходити шляхи розв'язання, а отже, розпізнавати, аналізувати мовні факти, зіставляти їх і формулювати висновки, а це розвиває творчі здібності студента, його увагу, самостійність та ініціативність.

Комунікативна гра **“A traffic inspector”**

A traffic inspector is examining a student who wants to get a driving license. The student can pass a driving test if he draws the road sign according to its name.

An inspector calls the names of the signs and students draw them:

1) pedestrian crossing; 2) speed limit; 3) no entry; 4) railroad crossing; 5) no parking; 6) no left turn; 7) other dangers; 8) the main road; 9) two ways traffic; 10) load limit; 11) stop; 12) bus stop; 13) children; 14) one way traffic.

Наукова конференція **«A vehicle of the 22nd century»**

A scientific conference of transport engineers will be held in a month in London. You have the opportunity to express your ideas for a vehicle for the 22nd century. In your report present information on:

- 1) the type of a vehicle which will be used in future;
- 2) the type and the number of engines which will be installed on this vehicle;
- 3) the speed of the vehicle;
- 4) the fuel it will use;
- 5) the conveniences which will be provided.

Висновки. Отже, завдання комунікативно-проблемного характеру максимально наближені до умов майбутньої діяльності студентів технічних спеціальностей (транспортного профілю) та допомагають отримати корисну інформацію, дають змогу висловити власну думку чи прийняти самостійне рішення у запропонованих ситуаціях. Таким чином, організація процесу вивчення іноземної мови в такий спосіб зробить процес засвоєння й вивчення фахової іноземної мови корисним із моделлю процесу комунікації майбутнього фахівця європейської країни.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у навчанні фахової й наукової іноземної мови на основі комунікативної методики в поєднанні з методом проектною роботи й новітніх інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Английский язык для инженеров: [Текст] Учеб. / Т.Ю. Полякова, Е.В. Синявская, О.И. Тынкова, Э.С. Улановская. – М.: Высшая школа, 2003. – 463 с.
2. Давигора, О. В. Роль і місце практичного навчання в підготовці фахівців аграрної галузі / О. В. Давигора // Форум педагогічних ідей «УРОК». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/48638/
3. Карпенко, О. В. Застосування особистісно-орієнтованого підходу в порцесі викладання іноземних мов / О. В. Карпенко, В.В. Осіров, К.В. Місайлова // Викладання мов на сучасному етапі: між предметні зв'язки. – 2008. – № 14. – С. 101– 108.
4. Комарова, Е. В. Некоторые способы интенсификации процесса обучения иностранному языку в техническом ВУЗе / Е. В. Комарова // Современные научные исследования и инновации – 2015. – № 3. [Электрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://web.snauka.ru/issues/2015/03/49066>

5. Тарнопольский, О.Б. Методика обучения английскому языку на I курсе технического вуза [Текст] / О.Б. Тарнопольский. – К.: Выща школа, 1989. – 160с.
6. Якушко, К.Г. Реализация педагогических умов формирования иншомовного спілкування майбутніх інженерів [Текст] / К.Г. Якушко // Молодий вчений. – № 7 (34). – Херсон: Гельветика, 2016. – С. 468-471.
7. Яременко, Н.В. Деякі шляхи інтенсифікації викладання англійської мови студентам немовних спеціальностей [Текст] / Н.В. Яременко // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти - № 1, 2016. – С.17-21.
8. Tsymbal, S. Overcoming language anxiety among the English language learners: psychology-pedagogical aspect [Text] / S. Tsymbal // Science and Education. - № 7, 2017. – P. 102-106.

References

1. Anhlyiskyi yazyk dlia ynzhenyrov [English for Engineers] (2003).: [Tekst] Ucheb. [Manual]. T.lu. Poliakova, E.V. Syniavskaia, O.Y. Tynkova, E.S. Ulanovskaia. M.: Vysshiaia shkola, 463.
2. Davigora, O. V. Rol i mistse praktichnogo navchannya v pidgotovtsi fahivtsiv agrarnoyi galuzi [Role and Place of Practical Education in Preparation of the Specialists of Agriculture Sphere]. [Text]. Forum pedagogichnih idey «UROK» [Forum of Pedagogical Ideas “LESSON”]. [Electronic Resource]. Rezhim dostupu [Access Mode]: http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/48638/
3. Karpenko, O. V. (2008). Zastosuvannya osobistisno-orientovanogo pidhodu v portsesi vikladannya inozemnih mov [Practice of Learner-Centered Approach in the Process of Teaching Foreign Languages]. Vikladannya mov na suchasnomu etapi: mizhpredmetni zv'yazki [Teaching Languages in Recent Times: Interdisciplinary Relationships], № 14, 101–108.
4. Komarova, E. V. (2015). Nekotoryie sposobyi intensifikatsii protsessa obucheniya inostrannomu yazyku v tehnichestom VUZe [Some ways of intensification of the process of a foreign language teaching at technical university]. Sovremennyye nauchnyie issledovaniya i innovatsii [Modern Scientific Researches and Innovations], № 3. [Electronic resource]. Rezhim dostupu [Access Mode]: <http://web.snauka.ru/issues/2015/03/49066>
5. Tarnopolskyi O.V. (1989). Metodyka obucheniya anhlyiskomu yazyku na I kurse tekhnicheskoho vuza [Methodology of teaching English on the 1st course of Technical University]. K.: Vyshcha shkola, 160.
6. Yakushko K.H. (2016) Realizatsiia pedahohichnykh umov formuvannya inshomovnoho spilkuvannya maibutnykh inzheneriv [Realization of Pedagogical conditions to form foreign communication for future engineers]. [Tekst]. Molodyi Vchenyi [Young Scientist], № 7 (34). Kherson: Helvetyka, 468-471.
7. Iaremenko N.V. (2016) Deiaki shliakhy intensyfikatsii vykladannya anhliiskoi movy studentam nemovnykh spetsialnostei [Some ways of intensification of English teaching to the students of nonlanguage specialties]. Aktualni problemy pedahohiky, psykholohii ta profesiinnoi osvity [Current problems of Pedagogy, Psychology and Professional Education]. № 1, 17-21.
8. Tsymbal, S. (2017) Overcoming language anxiety among the English language learners: psychology-pedagogical aspect. Science and Education. № 7, P. 102-106.

ПРОБЛЕМНО-КОММУНИКАТИВНЫЕ ЗАДАНИЯ С ДИСЦИПЛИНЫ «АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ» ДЛЯ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

О.В.Иванова

***Аннотация.** Стаття посвящена актуальній темі застосування проблемного підходу в процесі преподавання англійського мови професійної направленості студентам вищих навчальних закладів. Автор проводить аналіз*

проблемы результативного обучения профессионального английского языка методистами и психологами и на основании полученных результатов предлагает проверку эффективности использования проблемно-коммуникативных заданий со студентами технических специальностей на занятиях по «Английскому языку профессиональной направленности». Исследовательская деятельность студентов влияет на их мотивацию и активность: приобщение их к самостоятельной поисковой работе, овладение новыми видами деятельности, создание проблемных ситуаций. В статье приводятся примеры таких заданий, и описывается целесообразность их использования и результаты применения. Автор приходит к выводу, что именно такие составляющие коммуникативной методики обучения иностранного языка с использованием проблемных заданий способствуют формированию у студентов автоматизма, который обеспечивает им скорость, гибкость, стойкость и низкий уровень напряжения в процессе иноязычной коммуникации и последующей профессиональной деятельности. Перспективами исследования определено обучение профессионального и научного иностранного языка на основании коммуникативной методики в сочетании с методом проектной работы и новейших инновационных технологий.

Ключевые слова: коммуникативная методика, проблемные задания, профессиональный английский язык, студенты, технические специальности

PROBLEM AND COMMUNICATIVE TASKS ON THE DISCIPLINE «ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES» FOR STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALTIES

O. V. Ivanova

Abstract. According to European Recommendations, educated person is one who masters a profession, several foreign languages, computer, democratic world view and fundamental culture. The role of foreign language for any specialist is crucial. There are no boundaries between countries in cooperation, collaboration, common investigations, researches, etc. In accordance with New Standards of Ukrainian Higher Education, general competences of future specialist include: ability to find, distinguish and analyse the information from different resources and capability to communicate in foreign language in professional (scientific and technical) situations. The issue of problem approach appliance in foreign language teaching is vital and essential nowadays. The overall aim of English for Specific Purposes teaching and learning is to prepare students to communicate effectively in their academic and professional environments. Teacher should determine the specific communicative skills required and the situations and job-related areas in which their students need to use them. The author has explored the problem of impactful teaching of the professional English done by methodologists and psychologists, and on the basis of obtained results she proposes to use and check the effectiveness of the problem and communicative tasks at the lesson of “English for Specific Purposes”. Exploratory activity of the students influences on their motivation and creativity: students’ inclusion to independent preconceptual study, mastering new activities and creation of problem situations. The examples of such exercises and tasks are given in the article, and practicability of their appliance and the results are described. These exercises contain the real-life professional situations. The author has concluded that these components of the communicative methodology of teaching foreign language with the use of communicative methodology and problem tasks promote automation of such skills as speed, flexibility, endurance, and low level of intension and pressure in the process of foreign communication and professional activity. The prospects of further investigations are defined in teaching professional and scientific foreign language on the basis of communicative methodology when combined with the method of project work and newest information technologies.

Keywords: communicative methodology, problem tasks, professional English, students, technical specialties